

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum in actu matrimoniali fuisset amissio virginitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

& non pœnalis, eo quod non esset respectu eius quod scire tenerent: tunc vltimo dicit per quod meritum obedientie translati fuissent ad illum statum, vt aeterno bono fruereutur. Et in hoc terminatur, &c.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum in statu innocentie fuisset generatio.

Tho. 1. q. 98. ar. 1.

Circa distinctionem vigesimam queritur primo, vtrum in statu innocentie fuisset generatio. Et videtur quod no, quia delectatio actus carnalis generationis absorbet iudicium rationis, & istud non potuit esse in statu innocentie, quia importat peruersitatem ordinis virium animæ, ergo &c.

2 Item semen est superfluum alimenti, sed in statu illo non fuit aliqua superfluitas, que sonat in malum, ergo no fuisset semen, nec per consequens generatio, que sit per commixtionem seminum.

3 IN contrarium est quod dicitur Gene. 1. Crescite & multiplicamini: sed multiplicatio per eos esse non potuit absq; generatione, ergo &c.

4 Itē mulier facta est in adiutoriu viri, vt dicitur Gen. 2. sed non aliud opus, nisi ad generationem, que est per coitum: ad quodlibet enim aliud opus conuenienter iuari potest vir per virum, quam per mulierem, ergo &c.

5 **R**ESPONSO. Dicenda sunt duo: primum est, quod in statu innocentie fuisset generatio sicut nunc per commixtionem sexuum & seminum: Secundum est quod quotiens conuenissent, totiens genuissent.

6 **P**RIMUM patet, quia in quibuscumq; inuenitur generatio similis ex simili secundum speciem hoc cõpetit perfectis in illa specie, vt apparet ex. 4. Metho. & ex. 2. de anima. Sed in humana specie videmus generationem similis ex simili, ergo hoc maxime cõpetebat statui innocentie, in quo natura fuit, & fuisset si durasset in maxima perfectione. Item agens & passum oportet esse approximata ad hoc vt agant: Sed in habentibus distinctionem sexuum masculus habet rationem agētis in generatione: femina verò rationē patientis secundū aliquid ad vtroq; decium, quod generali nomine vocamus semen, ergo ad generandum oportebat esse approximationem secundum coniunctionem sexuum, & commixtionem seminum.

Alioquin in operibus diuini fuisset aliquid frustra, qui masculum & feminam fecit eos, vt dicitur Gen. 1. & 2. distinctio enim sexuum ad illud solum ordinatur.

7 **S**ECVNDVM patet, vbi agens non caret debita intentione, neq; actus debet carere debito fine. Sed in statu innocentie non conuenissent nisi intentione generandi & hæc sola intentio pro statu illo fuisset debita, ergo nūquam actus copulæ eorum fuisset frustratus suo fine scilicet prole. Minor probatur, quia intentio debita absque omni culpa ex parte vtiusq; coniugis non potest esse in actu matrimonii nisi pro generatione prolis, vel pro remedio concupiscentie contra alterius lapsum qui posset exurgente concupiscentia contingere, de quo si timeretur deberet alter alteri reddere debitum etiam non petenti, neq; esset ex aliqua parte culpa. His autē duobus exclusis semper in petente debitum est aliqua culpa saltē venialis. In statu autem innocentie non erat virgens concupiscentia propter quam deberet vnus timere de lapsu alterius. Omnes enim motus appetitus sensitui plene obedissent rationi, ergo non poterat tunc esse debita intentio conueniendi ad actum matrimonii nisi intentio generandæ prolis. Et ideo dicit Aug. quod illud quod est infirmis in remedium fuisset sanis in officium. Videmus etiā in brutis quod non coeunt nisi certis temporibus, & tunc ad generandum & multo amplius fuisset in hominibus natura optime ordinata.

8 **A**D primum argu. dicendum q̄ in statu innocentie fuisset maior delectatio in actu carnali quā modo comparando delectationē delectationi secundū se, sed secundum proportionē ad rationē fuisset minor, quia ratio fortior in suo actu persistens delectationi penitus dominaretur. Superabundantia autē & defectus in actibus moralibus sumuntur secundū proportionem ad rationē, & nō secundum quantitatem absolutā, sicut fit in naturalibus secundū proportionem ad vim naturalem. Vnde cibus qui esset moderatus vni esset superfluus alii, vt patet ex. 2. Ethic.

9 Ad secundum dicendum quod semen, vt dicitur. 15. de animalibus, est superfluum sed quo indiget. Superfluit quidem quo ad actū nutritiuū. Sed natura indiget eo ad actum generatiuū. Et ad vtroq; poterat sumi sine vicio quantum necessarium erat. De aliis autem superfluitatibus norandum quod quedam attestantur defectum naturæ vt putredines & sudores, & huiusmodi quæ non fuissent in statu innocentie. Quædam verò ostendunt perfectionem naturæ vt semen, & egestiones quæ secundum cursum naturalem tantò melius fuissent quāto perfectior & robustior est natura, & tales fuissent in primo statu absq; vlla inordinatione & fœditate.

QVÆSTIO SECVNDA.

Vtrum in statu innocentie in actu matrimonii fuisset amissio virginittatis.

Tho. 1. q. 98. ar. 2. ad quartum. Et. 2. 1. q. 152. ar. 1.

Secundo queritur vtrum in actu matrimoniali fuisset amissio virginittatis. Et videtur quod nō, quia vbi manet integritas carnis manet & virginittas, sed post actum carnalem mansisset in muliere integritas carnis, ergo &c. Minor probatur per illud quod dicit Aug. 14. de ciu. Dei quod sine corruptione integritatis infunderetur maritus in gremio vxoris.

2 Item in illo statu nihil fuisset pœnale. Sed amissio virginittatis in muliere nō est sine pœna cum fiat per diuisionem continui cuius sensus causat dolorem, ergo &c.

3 **I**N contrarium arguitur, quia secundum naturam duo corpora non possunt esse simul, sed si fuisset commixtio sexuum, vel partus, manente virginittate, duo corpora fuissent simul (scilicet organa sexuum, & proles cum corpore matris,) ergo &c.

4 Item virginem concipere & parere videtur fuisse priuilegium Mariæ. Sed illud non debuit alteri comunicari vt videtur, ergo &c.

5 **R**ESPONSO. Hic est duplex modus dicendi. Primus est quod ad perfectionem virginittatis duo cõcurrunt scilicet integritas carnis, cum integritate mentis.

Quorum alterum scilicet integritas mentis honorabilius est, reliquum verò essentialius. Dicendum ergo quod in omni concubito soluitur virginittas quantum ad integritatem carnis, etiam in primo statu. Sed mentis integritatem contingit solui dupliciter, vel quātum ad habitum, & sic soluitur per illicitum cõcubitum qui tollit habitum castitatis, vel quantum ad actum, & sic in statu post peccatum soluitur, etiam per concubitum matrimoniale eo quod propter vehementiam delectationis ratio in ipso actu absorbetur. In primo verò statu neutro modo integritas mentis soluta fuisset, sed sola integritas carnis cui præponderasset fecunditas prolis.

6 Sed hæc opinio videtur in duobus deficere. Primum est, quia male accipitur integritas mentis quæ ad virginittatem requiritur. Illa enim est firmissimum propositū abstinentiæ a delectatione quæ consistit in venereis. Et hæc integritas se habet formaliter in virginittate, ipsa autē immunitas vel inexperientia talis delectationum se habet in virginittate materialiter. Neutrum autē horum potuit saluari in actu matrimonii. Vnde male accipiunt integritatem mentis pro persistētia rationis in actu suo. Absorbetur enim iudicium rationis in somno, & in multis ægritudinibus ratione quorū nihil deperit cuiusq; virtuti. Persistētia enim rationis quæ requiritur ad virtutem est quod ratio importet actum debitum, & non diuertat ad aliquid contrarium virtuti quæ existente nō soluitur virtus neq; quo ad habitum, neque quo ad actum.

7 Secundo deficit prædicta opinio quia dicit quod in statu innocentie soluta fuisset integritas carnis. Si enim per integritatem carnis intelligatur integritas mēbri corporalis cum talis nō soluitur sine diuisione aliquarū partium illius membri, quæ est in sentientibus non est sine dolore, sequeretur quod passio animalis fuisset in statu innocentie cuius oppositum ostensum fuit prius.

8 Ideo est secundus modus quem isti iudem ponunt in alio loco videlicet quod mulieres in statu innocentie cõcepissent & peperissent sine amissione virginittatis. Quod probant sic, illud quod ad dignitatem naturæ pertinet non defuisset in statu innocentie, sed virginittas maxime pertinet

Th. in sum. 20.

Th. in sum. 1. part.

tinet ad dignitatem naturæ humanæ. Est enim angelica portio cui promittitur fructus centesimus, ergo in statu innocentie nunquã amitteretur. Qualiter autem hoc esset possibile dicunt sicut prius quod ad perfectionem virginitatis concurrunt integritas mentis & carnis. Et de integritate mentis dicunt vt prius. Sed de integritate carnis dicunt quod non fuisset soluta in statu innocentie per concubitum, sed fuisset ibi sola membrorum dilatatio sine alia qua corruptione siue diuisione, vnde Aug. 14. de ciu. Dei dicit quod ita potuit in vtero coniugis salua integritate femine generalis virile semen immitti sicut nunc potest eadem integritate salua ex vtero virginis fluxus cruoris menstrui emitti, vt enim ad pariendum non doloris gemitus sed maturitatis impulsus femine viscera relaxaret, sic ad concipiendum non libidinis appetitus, sed voluntarius vsus naturam virinque coniungeret.

9. Istud autem non valet, quod enim primò dicitur quod virginitas pertinet ad dignitatem naturæ, absolute forte non est verum, quia nulla priuatio boni conuenientis naturæ est bona secundum se (alioquin naturalis inclinatio esset ad malum, cum illud sit malum cuius priuatio est bona) contingit tamen eam esse bonã propter aliud in quantum promouet ad maius bonum quam sit illud quod priuat, virginitas autem est priuatio actus generationis qui est conueniens naturæ, & intentus ab ea ad conseruationem speciei, ergo non est licita secundum se, neque bona, sed solum in quantum promouet ad maius bonum, & hoc modo in statu naturæ corruptæ: licita est virginitas qua quis abstinere a delectationibus venereis vt liberius vacet diuina contemplationi a qua impeditur homo iunctus matrimonio, vnde Apostolus. 1. ad Corin. 7. Mulier in nupta, & virgo cogitat que domini sunt vt sit sancta corpore & spiritu, que autem nupta est cogitat que sunt mundi, quomodo placeat viro, sed in statu innocentie nullam retardationem habuisset homo a contemplatione diuina sum ex matrimonio, & ideo tunc non fuisset licita virginitas, iterum dato quod fuisset licita, non tamen fuisset possibile virginem concipere, aut parere secundum cursum naturæ, quia virginitas est inexperientia delectationum venerearum. Sed conceptus secundum viam naturæ non est nisi cum experientia earum, ergo contradiccionem implicat virginem concipere modo naturæ.

10. Male etiam accipiunt illud quod est materiale in virginitate, non enim hoc est integritas corporalis membri, imò omnino per accidens se habet ad virtutem. Materia enim virtutum moralium est aliqua passio anime & non illud quod pure pertinet ad naturam corporis, propter quod si absque venerea delectatione in muliere violetur signa culum corporalis membri aliquo casu non magis preiudicat virginitati quam si ledatur manus aut pes. vnde Aug. 1. de ciu. Dei dicit quod membra illa possunt diuersis casibus vulnerata vim perpeti & medici quandoque saluti opitulantes hæc ibi faciunt que horret aspectus. Obi fetrix enim cuiusdam virginis manu velut virginitatem explorans dum inspiceret, perdidit & subdit, non opinor quemquam tam sit ulte sapere vt huic perisse aliquid existimet etiam de ipsius corporis sanctitate quamuis membri illius integritate iam perditã. Igitur materia virginitatis non consistit in integritate membri corporalis nisi per accidens precipue cum contingat virum sine muliere virginitatem amittere, in quo casu nõ est necesse aliquam violationem membri corporalis fieri, propria igitur materia virginitatis est inexperientia delectationis que consistit in feminis resolutione: que si fiat ex mentis proposito & maxime per concubitum, soluit virginitatem. Pater igitur quod in actu matrimoniali in quolibet statu soluitur simpliciter virginitas.

11. Ad argu. in oppositum dicendum quod dato quod in statu innocentie non fuisset fracta integritas membri corporalis in muliere, sed sola dilatatio, tamẽ soluta fuisset virginitas propter experientiam delectationis ex commixtione sexuum & feminum.

12. Ad secundum dicendum quod amissio virginitatis non fuisset per dolorosam diuisionem continui, sed per commixtionem sexuum & feminum concomitante dilatatione membrorum.

Tertio quaeritur, vtrum in statu innocentie genuissent pueros in vtroque sexu. Et videtur quod non, sed solum in sexu masculino, quia de possibilibus natura semper facit quod melius est, nisi sit impedita, sed sexus masculinus potior est feminino, sicut agens præstantius est passio. Ergo in statu innocentie quo natura nullo modo fuisset impedita pueri in solo masculino sexu fuissent geniti.

2. Item mulier est mas occasionatus (vt dicitur, 16. de animalibus) omne autem occasionatum cum non sit per se intentum est ex aliquo defectu proueniens. Sed in illo statu nullus fuisset naturæ defectus, igitur &c.

3. IN contrarium est, quia sicut natura optime fit in futura, sic optime processisset, sed instituta fuit a Deo in vtroque sexu, & pari numero, quia in vtroque vnus, ergo eodem modo processisset (sicut et in vtroque sexu & in pari numero.)

4. RESPONSO. Dicenda sunt duo. Primum est quod in vtroque sexu fuisset procreatio puorum. Secundum est quod in equali numero sexuum. Primum patet, quia multiplicatio generis humani nõ fuisset solum per primos parentes, sed etiam per pueros ab eis genitos. Alioquin pueri ab eis geniti fuissent minus perfecti quã moderni. Sed multiplicatio que fit per propagationem requirit distinctionem sexuum vt dictum est supra, igitur &c. Secundum patet, quia in illo statu omnia fuissent optime ordinata, & secundum rationem: sed recta ratio dicit quod vna sit solum vnus & conuersio, ergo sic fuisset in statu innocentie: sed tunc omnes vacasset generationi, quia virginitati prælatã fuisset fecunditas ergo tot fuissent viri quor mulieres, neque plures, neque pauciores.

5. Sed propter argumenta sciendũ est, quod sicut vult Phil. 1. de animalibus, generatio mulieris contingit ex hoc, quod semen viri non potest digerere materia mulieris vltima digestionem, vt in sexum perfectum eam adducat. Huius autem impotentie triplex potest esse causa. Vna, quia calor est diminutus in femine propter indigestionem, vt ante tertium septennium, in quo viri vt plurimum feminas generant, & hæc causa vt puto non fuisset tunc, quia non anticipasset tempus in quo fuisset perfecta generatio.

6. Alia causa est ex virtute imaginatiua, que est immutabilia corporis, vt ad imaginationem alicuius terribilis totum corpus tremat & concutitur. Et ob hoc filii nascuntur similes quandoque illis quos parentes imaginantur in actu conceptionis. Exemplum Gen. 30. de vario colore virgatum Jacob, vnde refert Hier. quod scriptum tepperi in libro Hippocratis, quod quedã mulier pro suspitione adulterii discretè erat puniendã, cum pulcherrimum filium genuisset vtriusque parenti generis dissimilem, nisi memoratus medicus soluisset quaestionem, monens querere ne forte aliqua talis pictura esset in cubiculo, qua inuenta, mulier a suspitione liberata est. & Quintilianus ad liberationem matronæ que pepererat Æthiopem, hanc dicit esse conceptionem naturam, vt refert Hierony. de Hebraicis quaestionibus. Et hæc causa potuit esse potissime in statu innocentie, vt filii nascerentur in hoc sexu vel in illo secundum voluntatem parentum propter maximam obedientiam corporis ad animam in statu illo.

7. Tertia causa est ex aliquo principio extrinseco, quia parua immutatio ventis, vel temporis facit ad variationem sexus, vnde dicitur expertum esse apud pastores quod quando flat ventus septentrionalis concipiuntur mares. Et quando flat ventus meridionalis, concipiuntur feminae, quia vetus ille humidus est. Et hæc causa potuit etiam esse in statu innocentie. Potuerunt enim sagacius obseruare quam nos.

8. Ad primum argumentum dicendum quod natura agit propter finem, & nisi impediatur facit quod melius est non absolute, sed vt expedit fini. Nunc est ita quod licet sexus masculinus sit absolute melior sexu muliebri, ad conseruationem tamen speciei ad quam finaliter ordinatur generatio, melius est, imò necessariũ est esse vtrumque sexum.